

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2013-11-06

LS 1203-0465

Landstingsstyrelsen

LANDSTINGSSTYRELSEN

13-11-19 00027

Motion 2012:8 av Dag Larsson m.fl. (S) om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer

Föredragande landstingsråd: Filippa Reinfeldt

Ärendebeskrivning

Dag Larsson m.fl. (S) har lämnat en motion om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsrådsberedningens motivering

Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten och massmedierna ska ha insyn i statens och kommunernas verksamhet. Offentlighetsprincipen innebär bland annat att; vem som helst får läsa myndigheternas allmänna handlingar (handlingsoffentlighet); tjänstemän och andra som arbetar i staten eller kommunerna har rätt att berätta vad de vet för utomstående (yttrandefrihet för tjänstemän med flera); tjänstemän har också speciella möjligheter att lämna uppgifter till massmedia (meddelarfrihet för tjänstemän med flera).

Att kräva av privata vårdgivare att de ska hantera handlingar på samma sätt som offentliga verksamheter är praktiskt svårt att genomförbart. Ett sådant krav överensstämmer troligen, som provas först vid ett eventuellt överklagande i förvaltningsrätten, inte heller med de grundläggande principerna för upphandling, det vill säga krav på bland annat tydlighet och proportionalitet. Detta får dock inte vara ett hinder för att Stockholms läns landsting ska säkerställa att alla verksamheter som arbetar på dess uppdrag

håller en hög kvalitet och att skattemedel används effektivt. Invånarna i Stockholms län ska känna trygghet med att de har tillgång till en säker och tillgänglig sjukvård av hög kvalitet och med god uppföljning och möjligheter att göra jämförelser.

Därför ställer Stockholms läns landsting sedan många år tillbaka omfattande krav på alla vårdgivare. Bland annat ställs krav på:

- Ekonomisk stabilitet - innan Stockholms läns landsting tecknar avtal ska vårdgivaren visa att de har en ekonomisk stabilitet och ekonomiska förutsättningar att fullgöra avtalet.
- Meddelarfrihet för anställda - meddelarfrihet för anställda är viktig för medborgarnas insyn i vården och därmed för vårdens utveckling. Stockholms läns landsting ställer därför krav i alla avtal att de anställda ska ha rätt att lämna uppgifter för offentliggörande.
- Kvalitetskrav och uppföljning på den utförda tjänsten - vårdavtalen reglerar uppdrag och uppföljning för alla vårdgivare. Alla vårdgivare har idag likadana uppdrag och krav på uppföljning vilket gör det möjligt för landstinget och i vissa fall även för patienterna att jämföra vårdgivarnas resultat. Utvecklingen har gjort det möjligt för landstinget att flytta resurser från upphandling och avtalsförhandling till att följa upp vårdgivarnas resultat. Landstinget har idag bättre kunskap än tidigare om den vård som bedrivs. Att successivt förbättra och utveckla uppföljningen är ett mycket prioriterat arbete.

Det pågår också många initiativ på nationell nivå som syftar till att utveckla uppföljningen inom vården och till ökad insyn i offentligt finansierade tjänster som utförs av privata vårdgivare.

Arbetsgivare, bransch och fackliga organisationer inom vård och omsorg presenterade i september 2013 en överenskommelse om en *Etisk Plattform* för öppenhet om kvalitet, ekonomi och anställningsvillkor hos utförare inom vård och omsorg med offentlig finansiering. "Syftet är att öka allmänhetens insyn i vårdens och omsorgens kvalitet och effektivitet genom en Etisk Plattform om ökad öppenhet om kvalitet, ekonomi och anställningsvillkor som utförare inom vård och omsorg med offentlig finansiering kan ansluta sig till. Det gäller alla utförare, offentliga, privata och idéburna. Öppenheten bidrar till att värna och utveckla en hög kvalitet i all vård och omsorg." Arbetet fortsätter och nästa steg är att ta fram en kravspecifikation över den information som alla vårdgivare som har anslutit sig till plattformen ska presentera.

SKRIVELSE
2013-11-06

LS 1203-0465

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som har i uppdrag (Ju 2012:11) att se över frågan om stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet, bland annat inom vård och omsorg.

Regeringen har också tillsatt utredningen En kommunallag för framtiden (Dir. 2012:105) som har att närmare analysera frågeställningar som berör omfattningen av uppföljningen av privata leverantörer i avsikt att få en större insyn i företaget. Utredningen överlämnade under sommaren 2013 ett delbetänkande "Privata utförare - kontroll och insyn" till regeringen. Utredningens slutbetänkande ska lämnas senast den 31 mars 2015.

Utöver detta har en särskild utredning, Ägarprövning och mångfald vid offentligt finansierade välfärdstjänster (Dir. 2012: 131), i uppdrag att se över vilka möjliga krav som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn.

Stockholms läns landsting ställer höga krav på transparens hos alla vårdleverantörer, oavsett driftsform. Patienter har idag möjlighet att göra jämförelser mellan olika vårdgivare och därefter välja den man känner störst förtroende för. Stockholms läns landsting ligger i framkant i utvecklingen av öppna jämförelser men arbetet är fortfarande i sin linda och det pågår ett stort utvecklingsarbete. Landstinget ser också positivt på regeringens initiativ att ytterligare skärpa kraven på kontroll och insyn hos privata utförare.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 8 februari 2013

Motion 2012:8

Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 6 december 2012

med,

S- och V-ledamöternas muntliga reservation

Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 26 oktober 2012

Torbjörn Rosdahl

Filippa Reinholdt

Kristoffer Tamsons

Landstingsstyrelsen

Ankom Stockholms läns landsting
2013 -02- 12
LS/203-0465
Dnr.....

Rotelli

Motion 2012:8 av Dag Larsson m.fl. (S) om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer

Ärendebeskrivning

Dag Larsson m.fl. (S) har lämnat en motion om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 8 februari 2013
Motion 2012:8
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 6 december 2012
med,
S- och V-ledamöternas muntliga reservation
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 26 oktober 2012

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Dag Larsson m.fl. (S) har lämnat en motion om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer. I motionen föreslås att landstingsfullmäktige skall ge landstingsstyrelsen i uppdrag att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden ta fram och införa en offentlighetsprincip som avtalsvillkor för de privata företag som idag äger och bedriver hälso- och sjukvård i Stockholms läns landsting. Hälso- och sjukvårdsnämnden har lämnat ett yttrande i vilket de framför att det troligen är mer ändamålsenligt att skapa insyn hos privata leverantörer på andra sätt än genom avtalskrav som syftar till att efterlikna offentlighetsprincipen. I dagsläget saknas det också juridisk reglering och praxis för hur

sådana krav skulle kunna ställas via avtal med privata utförare av hälso- och sjukvården.

Bakgrund

Dag Larsson m.fl. (S) har lämnat en motion om krav på insyn och offentlighet hos anlitate privata vårdleverantörer. I motionen föreslås att landstingsfullmäktige skall ge landstingsstyrelsen i uppdrag att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden ta fram och införa en offentlighetsprincip som avtalsvillkor för de privata företag som idag äger och bedriver hälso- och sjukvård i Stockholms läns landsting. Offentlighetsprincipen skall så långt det är möjligt vara jämförbar med den som omfattar landstingets egna verksamheter. Syftet med att införa en sådan offentlighetsprincip är enligt motionärerna att skapa bättre förutsättningar för patienterna att kunna informera sig inför val av vårdgivare. I motionen beskrivs att det i dagsläget är svårt för enskilda invånare att få fram information om exempelvis ägarstruktur, ekonomi och uppgifter om antal anställda hos riskkapitalbolag som äger många av de privata vårdföretagen. Eftersom offentligt ägda verksamheter omfattas av offentlighetsprincipen är det lättare att få fram sådana uppgifter för deras verksamheter än privata verksamheter.

Överväganden

Behovet av insyn i privata verksamheter i en omfattning som kan jämföras med offentlighetsprincipen kan vara relevant utifrån både ett medborgarperspektiv och ett uppföljningsperspektiv. I dagsläget saknas emellertid rättslig reglering och stöd i praxis om hur sådana krav skulle kunna ställas via avtal med privata utförare av hälso- och sjukvården.

Offentlighetsprincipen bygger på grundläggande principer för hur handlingar ska hanteras i en myndighet. Att kräva av privata utförare att de ska hantera handlingar på samma sätt som offentliga verksamheter är inte rimligt. Förvaltningen bedömer att ett sådant krav troligen inte skulle överensstämma med de grundläggande principerna för upphandling dvs. krav på bland annat tydlighet och proportionalitet.

Önskemål och behov av ökad insyn hos privata vårdgivare kan till stor del tillgodoses på annat sätt. I hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande beskrivs olika angreppssätt för att öka insynen, förbättra avtalsuppföljningen och skapa information som underlag för patienters valfrihet.

Slutligen ska också tilläggas att två statliga utredningar har i uppdrag att analysera frågeställningar med anknytning till den ställda motionen. Den första är En kommunallag för framtiden (Dir 2012:105) som har att

närmare analysera frågeställningar som just berör omfattningen av uppföljningen av privata leverantörer i avsikt att få en större insyn i företaget. Den andra utredningen är Ägarprövning och mångfald vid offentligt finansierade välfärdstjänster (Dir 2012: 131) och har i uppdrag utreda vilka möjliga krav som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn.

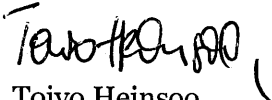
Med utgångspunkt från hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande samt ovanstående övervägande föreslår förvaltningen att motionen ska anses besvarad.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Motion av Dag Larsson (S) m.fl. om krav på insyn och offentlighet hos anlitate privata vårdleverantörer

Under hösten 2011 avslöjades, i bland annat Dagens Nyheter Sthlm och Dokument Inifrån, en rad vårdskandaler och missförhållanden hos bland annat äldreomsorgsföretaget Carema Care.

Den bild som framträdde speglade ett privat företag i välfärdssektorn, finansierat av skattemedel och ägt av riskkapitalbolag, vars huvudsyfte inte var att leverera den bästa vården. Snarare var drivkraften att maximera vinsten och avkastningen för aktieägarna på bekostnad av vårdkvaliteten. Genom en rad kreativa skatteupplägg försvann bolagens vinster till olika skatteparadis istället för att återinvesteras i verksamheterna.

Valfrihet inom välfärden är värdefullt och blir allt mer en självklar önskan för de allra flesta. Valfrihet stärker på många sätt patientmakten och ökar medborgarnas inflytande över vårdutbudet. Det bidrar till att nya idéer kan växa sig starka och kan i bästa fall styra mot ökad kvalitet hos både privata som offentliga vårdgivare.

Men lika självklar som valfriheten är, lika självklart måste det bli att det ska vara enkelt och lätt att jämföra olika alternativ. För vad är valfriheten egentligen värd om man inte vet vad man väljer emellan?

Idag är det mycket svårt för en enskild medborgare att verkligen ta reda på uppgifter om ägarstruktur, ekonomi och kvalitetsdata som exempelvis antal anställda, hos de riskkapitalbolag som äger många av de privata vårdföretagen. Bristen på öppenhet hos privata vårdföretag gör det nästintill omöjligt att jämföra dem med de gemensamt ägda. Detta då de sistnämnda omfattas av offentlighetsprincipen.

Vi menar att även Stockholms läns landsting tydligt måste markera för skattebetalarna att vi sätter deras intressen framför de privata vårdbolagens affärshemligheter. Att vi sätter valfriheten och insynen främst.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi landstingsfullmäktige besluta

att uppdra till landstingsstyrelsen att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden ta fram och införa en offentlighetsprincip som avtalsvillkor för de privata företag som idag äger och bedriver hälso- och sjukvård i Stockholms läns landsting

att denna offentlighetsprincip, så långt det är möjligt, skall vara jämförbar med den som omfattar landstingets egna verksamheter.

Stockholm den 15 mars 2012

Dag Larsson

Lars Dahlberg

Johan Sjölander

Inger Ros

SAMMANTRÄDESDAG
2012-12-06

12/2012
§ 15

S- och V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt egna förslag.

Deltar inte i beslutet

Helene Öberg (MP) deltar inte i beslutet.

Vid protokollet
Linnea Pettersson

Rätt utdraget intygas

Elsie Sundqvist

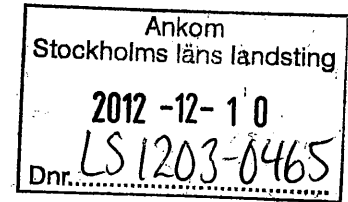
Expedieras till:
Landstingsstyrelsen
S-kansliet
Akten

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-10-26

HSN 1209-1121

Handläggare:
Peter Ölund

Rokel II

Yttrande över motion 2012:8 av Dag Larsson m.fl. (S) om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion av Dag Larsson m.fl. (S) om krav på insyn och offentlighet hos anlitade privata vårdleverantörer. I motionen föreslår Dag Larsson m.fl. (S) att en offentlighetsprincip - så långt det är möjligt jämförbar med den som omfattar landstingets egna verksamheter - införs som avtalsvillkor för de privata företag som idag bedriver hälso- och sjukvård på uppdrag av Stockholms läns landsting

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2012-10-30
Rapport om externa vårdgivare - www.uppdragsguiden.sll.se/vardforetag
Motion 2012:8 av Dag Larsson m.fl (S)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till Landstingsstyrelsen överlämna förvaltningens förslag

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Motionärerna tar sin utgångspunkt i granskningar i media av vårdföretag och ser en fara i att företag maximerar vinsten på bekostnad av vårdkvaliteten. Vidare påpekas att vinster försvunnit "till olika skatteparadis i stället för att återinvesteras i verksamheterna".

Dag Larsson m.fl. (S) konstaterar att valfrihet inom välfärden är värdefullt och att valfriheten förutsätter att det ska vara "enkelt och lätt att jämföra olika alternativ". Det som efterfrågas förefaller vara både information på

företagsnivå (t.ex. ägarstruktur och ekonomi) och information på nivån vårdtjänst/mottagning ("kvalitetsdata som exempelvis antal anställda").

Förvaltningen instämmer i värdet av att medborgaren/patienten kan göra informerade val av vårdgivare. Det kan konstateras att en hel del har utträttats inom området, men att mycket utvecklingsarbete återstår. Förvaltningens förslag till yttrande består av tre delar som i tur och ordning behandlar juridiska aspekter och ändamålsenlighet, jämförelser på nivån vårdtjänst/mottagning, samt jämförelser på företagsnivå.

Juridiska aspekter och ändamålsenlighet

När landstinget köper varor och tjänster av externa parter räknas detta som upphandling. Begreppet upphandling finns definierat i lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU).

Med offentlig upphandling avses de åtgärder som vidtas av en upphandlande myndighet i syfte att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal avseende varor, tjänster eller byggentreprenader. (2 kap. 13 § LOU).

Vid upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster kan den upphandlande myndigheten välja mellan att tillämpa LOU eller lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV).

Vid upphandling har Stockholms läns landsting liksom andra upphandlande myndigheter att iaktta de gemenskapsrättsliga principerna om

- Icke-diskriminering
- Likabehandling
- Transparens
- Proportionalitet
- Ömsesidigt erkännande

Vid bedömning av ifall kraven i en upphandling är tillåtna belyses kopplingen mellan å ena sidan kraven och å andra sidan kontraktsföremålet, den upphandlade varan eller tjänsten. Utöver detta finns vissa möjligheter till så kallade särskilda kontraktsvillkor, som kan gälla till exempel miljö. Generellt gäller att de ställda kraven inte får stå i orimlig proportion till omfattningen på den upphandlade varan eller tjänsten. Vidare är den upphandlande myndigheten skyldig att pröva om

det inte finns något mindre ingripande sätt att nå de mål som kravställningen syftar till att uppnå.

Förvaltningens bedömning, beträffande förslag om "offentlighetsprincip" som avtalsvillkor, är att det finns en ej försumbar risk med att ställa krav på rätt att ta del av de privata utförarnas beslutsdokument, interna ekonomiska redovisning etc, vilket får anses vara en konsekvens av kraven i motionen. Denna risk måste då vägas mot nyttan med att införa sådana avtalsvillkor.

Mot bakgrund av att motionärerna efterfrågar information ur ett patientvalsperspektiv presenteras ett alternativt angreppssätt avseende information nedan under rubriken "jämförelse på företagsnivå".

Jämförelse av vårdtjänster, mottagningar etc.

Uppgifter som ska stödja medborgarens informerade val av vårdgivare publiceras på Vårdguiden. Arbete pågår kontinuerligt med att utveckla de nyckeltal och den information som är synliga på Vårdguiden.

I förfrågningsunderlagen finns krav på vårdtjänsterna och på uppföljningsdata som ska levereras. Utifrån dessa sker uppföljning - bland annat genom planerade uppföljningsmöten på plats och genom oanmälda besök - vilken dokumenteras. Dokumentationen från uppföljningen blir allmän handling som kan begäras ut av allmänheten. Genom att ta del av dokumentationen kan den intresserade allmänheten komplettera den bild av mottagningen som framkommer i data på Vårdguiden.

Jämförelse på företagsnivå

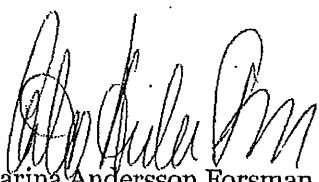
Användandet av privata utförare inom hälso- och sjukvården inom Stockholms län är relativt nytt. Mot den bakgrunden vill invånare och patienter vill öka sin kunskap om de olika företagen.

Vad gäller information om företagen som sådana har Hälso- och sjukvårdsförvaltningen såsom ett verktyg för handläggarna på förvaltningen tagit fram en rapport som kartlägger de större externa vårdgivare/leverantörer som förvaltningen har avtalsrelationer med. Rapporten har sammanställts av Capire AB för förvaltningens räkning och bygger på ett frågeformulär som tillställts de kartlagda företagen. Det är värt att notera att samtliga företag som tillfrågades lämnade de begärda uppgifterna. Ur hälso- och sjukvårdsförvaltningens perspektiv ter det sig ändamålsenligt att fokusera kravställandet i avtalet på sådant som rör själva

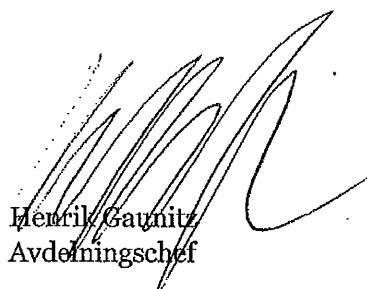
TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-10-26

HSN 1209-1121

hälso- och sjukvårdstjänsterna och låta de delar som har att göra med företagen som sådana, deras affärsprinciper, ägarförhållanden, avkastningskrav, etiska plattform med mera dels kommuniceras av företagen själva ut till potentiella kunder/patienter, dels belysas med jämna mellanrum baserat på företagets vilja att frivilligt medverka till information, såsom i den nyss nämnda företagsrapporten. Detta ställningstagande utgår delvis ifrån de överväganden kring vad som är möjligt inom ramen för upphandlingslagstiftningen, men framförallt från en medvetenhet om att så mycket som möjligt av de tillgängliga resurserna för uppföljning måste koncentreras till själva hälso- och sjukvårdstjänsterna, exempelvis avseende patientsäkerhet och tillgänglighet.

Catarina Andersson Forsman
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Henrik Gaumnitz
Avdelningschef